

चाडपर्वलागतै दलहरू जनसामिप्तातफ

सल्बलाउँदै संविधान भित्र-बाहिरका दुवैथरी राजनीतिक पक्षहरू

■ जनजिब्रो संवाददाता

काठमाडौं । नेपाली-हरूका ठूला चाडपर्व दसैं-तिहार सकिए । यसै साता छठ पनि सकिँदै छ । चाडपर्व सकिएसँगै राजनीतिक दलहरू जनतासँगको प्रत्यक्ष सम्पर्कमा पुग्ने तयारी गरिरहेका छन् । गतवर्ष सम्पन्न स्थानीय, प्रदेशसभा र प्रतिनिधिसभाको चुनावपछि सत्ता छिनाफपटीमै रुमालिलएका दलहरू जनतासँगको सम्पर्क-सम्बन्ध दृढने ढरले त्यसैलाई निरन्तरता दिनका निमित कार्यक्रमको तयारीमा जुटेका हुन् ।

सत्ताको नेतृत्व गरिरहेको नेकपा (माओवादी केन्द्र) दसैंतिहार अघिदेखि नै चालु राजनीतिक अभियान सम्पन्न गर्दै सोको समीक्षा र मूल्याङ्कन गर्ने तरिकमा छ । एमालेले पनि

मेर्चीदेखि महाकालीसम्मकै रणनीतिक स्थानहरूमा एकसरो पुग्ने र देशभरका सबैजसो

जनताबीच सन्देश प्रवाह हुने गरी कार्यक्रम चलाउने भएको छ । नेपालीको गणेहरूमा एकसरो

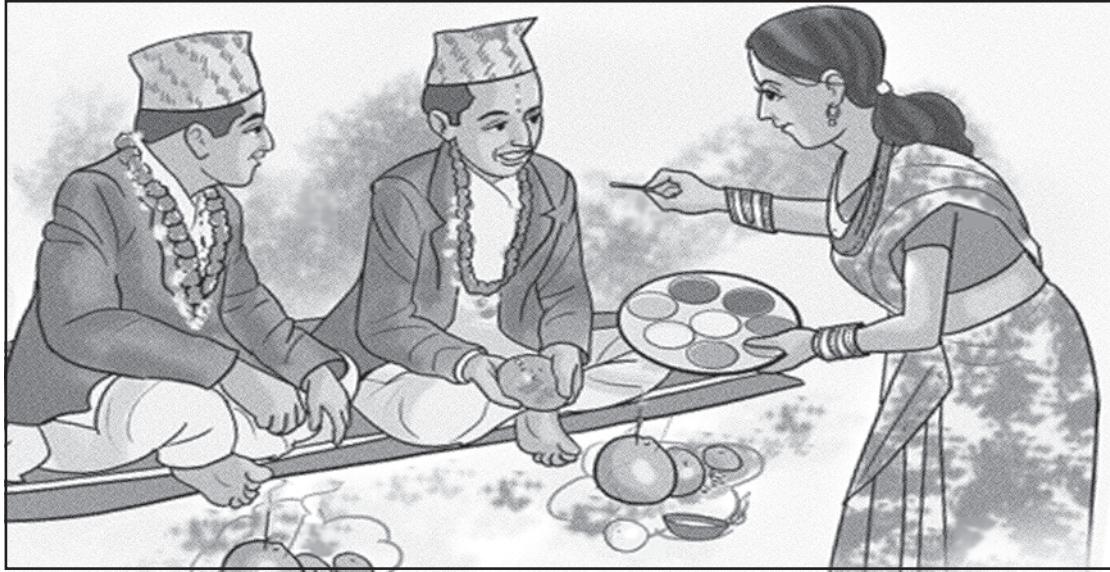
बैठक बोलाएर नीति, योजना, कार्यक्रम र पार्टीको दृष्टिकोणलाई नेपालीको गणेहरूमा एकसरो परिमार्जन गर्ने तयारीमा जुटेको

छ । राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टी र राष्ट्रपाजस्ता समूहहरू पनि कुनै नै कुनै कार्यक्रम बनाएर

मोफसलका यथासम्भव स्थानहरूमा पुग्ने तयारीमा लागेका छन् ।

—| क्रमशः अनितम पृष्ठा | —

हर्षोल्लासका साथ तिहारको समाप्ति : घरघरसहित मन्दिरमा सामूहिक भाइटीका

काठमाडौं । मुलुकभरका दुरदराजदेखि संघीय राजधानी काठमाडौलागायत विभिन्न क्षेत्रका प्रमुख सहरबजारलगायत सर्वत्र नेपालीको दोस्रो महत्वपूर्ण पर्व तिहार हर्षोल्लासका साथ सकिएको छ । पाँच दिनसम्म मनाइने तिहार पर्वको दोस्रो दिन साँझ ऐश्वर्य, धनधान्य र सम्पन्नताकी देवी लक्ष्मीको पूजाआराधना गरी श्रद्धा भक्तिपूर्वक लक्ष्मीपूजा गरिएको हो । सफासुधर ठाउँमा मात्रै लक्ष्मी आउने मान्यताअनुसार घरआँगन लिपपोत गरी सफा पारी दीपावली

गरेर लक्ष्मीलाई आमन्त्रण गर्ने प्रचलन रहेको छ । सो दिन विशेषगरी घरका भूयाल, ढोका, चोटा, कोठा, संघार, कौसी, अटाली, भचाडलगायत स्थानमा सरसफाइ गरी दीपावली गर्दै फिलीमिली पारिन्छ ।

सुखरात्रि भनिने कात्तिक कृष्ण औंसीको रातमा लक्ष्मी पूजाका लागि साँझ औंसानदेखि मूलढोका ढुँडे लक्ष्मी स्थापना गरेको पूजा कोठासम्म गाईको गोबर र रातोमाटोले

आमा- २१

२८ मार्च, १९६८ मा जन्मेर १८ जुन, १९३६ मा निधन भएका विश्ववर्चित मार्क्सवादी लेखक-साहित्यकार म्याकिसम गोर्कीको औपचारिक नाम भने एलेक्सी म्याकिसमोभिच पेस्कोभ हो । रूसी साहित्यकार गोर्की लेखक, नाटककार, उपन्यासकार मात्र नभई समाजवादी यथार्थवादी साहित्यिक धाराका संरथापक समेत हुन् । कारखानामा काम गर्ने मजदूरहरूको आन्दोलनमा आधारित रही गोर्कीले लेखेको विश्ववर्चित उपन्यास 'द मदर' सन् १९०६ मा सर्वप्रथम अङ्ग्रेजी भाषमा प्रकाशित भएको थियो । नेपालीमा समेत प्रकाशित 'आमा' उपन्यास संसारभर अनेकौ भाषामा प्रकाशित छ । यसैमा आधारित भएर धेरै चलचित्रहरू समेत बनिसकेका छन् । पाठकहरूका निमित रुचिकर एवम् ज्ञावर्द्धक हुने ठानी यस स्तम्भमार्फत 'आमा' उपन्यासलाई क्रमशः प्रकाशित गरेका छौं ।

घर पुगेपछि दुवै जना कौचमा एक दोस्रोसँग टाँसिएर बसेर साशा कसरी पाखेल भएको ठाउँमा जाने हो भनेबारे योजना बनाउन थाले । वातावरण शान्त थियो । साशा आफ्ना ठूलूला स्वप्निल औंखाले टाढा शून्यमा हेर्दै थिएन्, उनको फीका अनुहारमा शान्त चिन्तनको भावना थियो ।

द्यारावाहिक उपन्यास
म्याकिसम गोर्की

"तिमीहरूको बच्चा जन्मेपछि म पनि आउँला, बच्चाहरूको स्याहासुसार गर्न आउँँछु । अनि त के र, त्यहाँ हाम्रो जिन्दगी यहाँ भन्दा के कम होला र । पाखेले कुनै न कुनै काम भेट्टाइहाल्ले, हात उसका गजबका छन्...!"

साशाले प्रश्नसूचक दृष्टिले आमातिर हैदै भनिन्- "तपाईं अहिल्यै जान चाहनुहन्न र ?"

"के काम लाम सक्छुर म त्यहाँ ?" आमाले सुस्केरा हाल्दै भनिन्- "केही भएर भास्नु पत्तो ।" —| क्रमशः दोस्रो पृष्ठा | —

विजय प्राप्त गर्ने र सता हातमा लिने कुरा तिनीहरूका लागि मात्र सम्भव छ, जो जनतालाई विश्वास गर्दछन् र उनीहरूकै सिर्जनात्मक क्षमतामा भर परेर फइको मार्न तयार हुन्छन्।

-लेनिन

जनजिज्ञो साप्ताहिक

वर्ष- २९, अंक- १५, मङ्गलवार १ गते शुक्रवार, २०८०

सम्पादकीय

विकल्प जरुरी छ तर प्रतिगमन होइन, अग्रगमन

वर्तमान राजनीतिक प्रणालीप्रति ऋमश: जनआस्था टुट्टै गएको सर्वत्र आभाष हुँदैछ। यो व्यवस्था र वर्तमान अवस्थाप्रति जे-जति जनभरोसा टुटेको छ, त्योभन्दा क्यैं गुण बढी टुटिसकेको रूपमा प्रचारप्रसार गर्ने प्रयत्न भझरेको छ। मुख्यतः अराजनीतिक एवम् प्रतिक्रान्तिकारी वर्गको वर्चश्व रेहका केही सामाजिक सञ्जालहरूमार्फत गणतन्त्रका विरुद्ध माहोल सिर्जना गर्ने हरकत उत्कर्षमा पुच्चाइएको देखिँदै छ।

हो, वर्तमान राजनीतिक प्रणाली वस्तुत: जनताको राजनीतिक व्यवस्था होइन। यो व्यवस्था वैज्ञानिक एवम् जनपक्षीय पनि छैन र राष्ट्रियताको संरक्षण-प्रवर्द्धन गर्नका निमित समेत पर्याप्त हुँदै होइन। राष्ट्रियता, जनतन्त्र र जनजीविकाको पूर्ण प्रत्याभूतिका निमित त जनवादी क्रान्तिलाई पूर्णता दिँदै वैज्ञानिक समाजवादी व्यवस्थाको कार्यान्वयन अपरिहार्य आवश्यकता हो। तर, यति कुराचाहिँ पक्का हो कि निर्दलीय पञ्चायथन्दा राजतन्त्रात्मक बहुदलीय व्यवस्था नै भए पनि तुलनात्मक रूपले अग्रगामी थियो; राजतन्त्रात्मक संसदीय जडमतिवादभन्दा वर्तमान संघीय गणतन्त्रात्मक व्यवस्था क्यैं गुण अग्रगामी, परिवर्तनउन्मुख र सकारात्मक छ। तर, जनताका इच्छा-आकाङ्क्षा र आवश्यता तथा राष्ट्रिय अपरिहार्यताको सम्बोधन गर्न यो व्यवस्था किमार्थ समर्थ छैन।

अतः वर्तमान राजनीतिक व्यवस्थाको विकल्प अनिवार्य र अपरिहार्य छ। तर, यो व्यवस्थाको सद्व्याप्ति राजतन्त्रातिर, पञ्चायतीतर र राणा शासनतर्फ फक्करे कुरा कदापि सम्भव र आवश्यक होइन/हुँदैन; वर्तमान संसदीय गणतन्त्रलाई समाप्त पारेर जनवादी गणतन्त्र र वैज्ञानिक समाजवादी गणतन्त्रको स्थापनाचाहिँ अत्यावश्यक, अवश्यम्भावी र अपरिहार्य यथार्थता हो।

... आमा- २९

भने बाधा मात्र बनिदिन्छु, फेरि शायद नै उसले मान्ना..।

साशाले टाउको हल्लाउँदै आफ्नो सहमति जनाइन्।

“हो ठीक भन्नुभो, मान्दैन ऊ।”

“फेरि यहाँ मेरो आफ्नै काम पनि त छ।” - आमाले किज्जित गर्वसहित भनिन्।

“हो।” - साशाले केही सोच्दै जवाफ दिइन् - “यो राम्रो कुरा हो...।”

एकाकास उनले यसरी आफ्नो हात हल्लाइन्, मानौं केही कुरा फूँयाँवै छिन् र एकदम सामान्य तरीकाले सानो स्वरमा भनिन् -

“ऊ त्यहाँ धेरै टिक्नेछैन। त्यहाँबाट भागिनाल्लेछ..।”

“अनि तिमी नि? ...बच्चा जन्यो भने के गछ्यै त ?”

“हेरौला। उसले मेरो वास्ता गेर बसु हुन्। फेरि म आफै पनि उसको बाटोमा वाधा बन्न चाहन्दैसि। उसंग छुँद्दिए बसन मलाई अवश्य गाहो पर्नेछ, तर म सहन्छु। होइन, होइन। म कदापि उसको बाटोमा वाधा बन्दिन।”

आमालाई थाहा थियो सासा जे जाति कुरा गर्ने छिन् त्यो सब पूरा गर्ने क्षमता उनी राखिछन् र यो कुरा सोचेर आमालाई केटीमाथि बडो माया लागेर आयो। साशालाई अँगालो मार्दै आमाले भनिन् -

“छोरी, तिमीले धेरै दुःख सहनुपर्नेछ।”

साशा बिस्तारै मुस्कुराइन् र आमासँग टाँसिसएर उभिन्।

“मलाई समातेर गर्नु नै के र उनीहरूले ?” - आमाले भनिन्।

निकोलाइले आफ्नो हात हल्लाउँदै दृढतापूर्वक भन्यो :

“म यस्तो खतरा टाईबाट चाल पाइहाल्छु। फेरि तपाईं लुदमीलालाई पनि त मदत गर्न सक्नुहुँन्छ नि। बेकारमा खतरा उठाएर फाइदा नै के छ र...।”

छोराको भाषण छाप आफूले पनि मदत गर्न सक्छ भन्ने कुरा सोचेर आमालाई धेरै खुशी लाग्यो।

“त्यस्तै हो भने म जान्छु।” - उनले भनिन्।

एकछिनपछि उनले फेरि दृढतापूर्वक भनिन् :

“ईश्वरको कृपाले अब मलाई कुनै पनि कुराको डर लान छोडिसकेको छ।” - आफ्नो यो कुरा सुनेर आमा आपैलाई आश्चर्य लान थाल्यो।

“ठीक छ।” - निकोलाइले आफ्नो चश्मा ठीक पार्दै मुस्कुरायो र आमाको नजीक आयो।

“तौ त बिदा। लाग्छ तीन चार महिनाको लागि, हुन सक्छ छ महिना नै होला। छ महीना जिन्दगीमा धेरै लामो अवधि हो... आफ्नो हेविचार गर्नुहोला, लौ आउनेसु, बिदा हुनुभन्दा अगाडि एकपल अंकमाल गरौं...।”

त्यो दुब्लो पातलो मान्छेले आफ्नो बलिया हातले आमालाई अंकमाल गयो र उनका आँखा हेर्दै मुस्कुरायो।

“लाग्छ मैले तपाईंसँग प्रेम गर्न थालेको छु।” - उसले तपाईंसँग भन्यो -

“यसरी तपाईंलाई अंकमाल गरेर उभिएको छु...।”

आमाले केही नबोली उसको निधार र गालामा म्वाइ खाइन्, तर उनका हात काँडै थिए। उसले नेढोसु भनेर उनले भट्ट आफ्नो हात हटाइन्।

“भोलि विशेष सावधान रहनुहोला। बिहानीतर कुनै केटोलाई यहाँ हेर्न पठाउनुहोला, लुदमीलाकहाँ एउटा केटो बस्छ, उपैलाई पठाउनुहोला। लौ त त कमेडहरू, बिदा। बिदा सब ठीक हुँछ...।”

बाहिर निस्किसकेपछि साशाले बिस्तारै आमालाई भनिन् -

“यस मान्छेलाई भोलि मृत्युको सामना गर्नुपच्यो भने पनि यस्तिकै सीधासादा तरीकाले जानेछ, हुनसक्छ अलि बढी हतारो गर्ला, त्यस्तिकै हो। अनि जब मृत्युले उसको अनुहार ताकिरहेको हुँच त्यसबेला पनि खालि आफ्नो चश्मा ठीक पार्नेछ र ‘गजब छ।’ भनेछ, अनि चुपचाप मृत्युको छुभित्र पस्नेछ।”

“मलाई बडो माया लाग्छ उसको।” - आमाले बिस्तारै भनिन्।

“म चकित अवश्य पर्नु त्यो मान्छे देखेर, तर खोइ, माया त गर्दिन जस्तो लाग्छ। मेरो हृदयमा उसप्रति दूला आदरहरूको भाव छ। मलाई लाग्छ उमाँ निकै रुखो छ हुन त निकै दयावन छ र कहिलेकाही धेरै कोमल पनि देखिन्छ, तर यी सब कुरामा कता हो कता मानव भावनाको कमी भएजस्तो लाग्छ...। मलाई लाग्छ कसैले हाम्रो पीछा गर्दैछेस। यहाँबाट हामी छुदाल्छै गए बेस हुनेछ। जासुसले तपाईंको पीछा गर्दैछ जस्तो लागे लुदमीलाकहाँ एकौटीनपस्नु होला।”

“हो, मलाई थाहा छ। काम नपरी मान्छेहरू मकाहाँ आउने गर्दैनन्...।”

आमाले लुदमीलाको स्वरमा उडाउन्। अनौठो कुरा भेडाइन्। उनको पातलो ओठमा हल्को मुस्कुराहट थिए।

“मलाई थाहा छ। काम नपरी मान्छेहरू मकाहाँ आउने गर्दैनन्...।”

आमाले लुदमीलाको स्वरमा उडाउन्। अनौठो कुरा भेडाइन्। उनको पातलो ओठमा हल्को मुस्कुराहट थिए।

“चम्पिकै लाग्छ यो बाहिर निकै लाग्छ।

“यस विशेष सावधान रहनुहोला। बिहानीतर कुनै केटोलाई यहाँ हेर्न पठाउनुहोला, लुदमीलाकहाँ एउटा केटो बस्छ, उपैलाई पठाउनुहोला। लौ त त कमेडहरू, बिदा। बिदा सब ठीक हुँछ...।”

आमाले केही नबोली उसको निधार र गालामा म्वाइ खाइन्, तर उनका हात काँडै थिए।

“यो चम्पिकै लाग्छ यो बाहिर निकै लाग्छ।

“मलाई बडो माया लाग्छ उसको।” - आमाले बिस्तारै भनिन्।

“म चकित अवश्य पर्नु त्यो मान्छे देखेर, तर खोइ, माया त गर्दिन जस्तो लाग्छ। मेरो हृदयमा उसप्रति दूला आदरहरूको भाव छ। मलाई लाग्छ उमाँ निकै रुखो छ हुन त निकै दयावन छ र कहिलेकाही धेरै कोमल पनि देखिन्छ, तर यी सब कुरामा कता हो कता मानव भावनाको कमी भएजस्तो लाग्छ...। मलाई लाग्छ कसैले हाम्रो पीछा गर्दैछेस। यहाँबाट हामी छुदाल्छै गए बेस हुनेछ। जासुसले तपाईंको पीछा गर्दैछ जस्तो लागे लुदमीलाकहाँ एकौटीनपस्नु होला।”

“हो, मलाई थाहा छ। काम नपरी मान्छेहरू मकाहाँ आउने गर्दैनन्...।”

आमाले लुदमीलाको स्वरमा उडाउन्। अनौठो कुरा भेडाइन्। उनको पातलो ओठमा हल्को मुस्कुराहट थिए।

“चम्पिकै लाग्छ यो बाहिर निकै लाग्छ।

“हो, मलाई थाहा छ। काम नपरी मान्छेहरू मकाहाँ आउने गर्दैनन्...।”

आमाले लुदमीलाको स्वरमा उडाउन्। अनौठो कुरा भेडाइन्। उनको पातलो ओठमा हल्को मुस्कुराहट थिए।

... आमा- २९

बिहान आँखा खोल्दा उनले देखिन्, शीतलकालीन निर्मल दिनको शीतल फीका प्रकाशले कोठा टम्प भरिएको छ। उटा हातमा किताब लिएर कौचमा पल्टेकी लुदमीलाले मुस्कुराउँदै उनलाई हेरिन्। आमालाई आज लुदमीला एकदम बदलिएकी जस्तो लाग्यो।

“धर्तेरी।”- आमाले असजिलो मान्दै भनिन् - “म पनि कस्तो मान्दे रहिछु। के टाइम भयो होला अहिले, हैं ?”

“नमस्कार।”- लुदमीलाले भनिन् - “दश बज्ञ आँट्यो। उद्नोसु चिया पिउपुण्यो।”

“किन मलाई नउठाउ भएको ?”

“उठाउ खोजेको थिएँ, तपाईंको नजीक पनि गएकी थिएँ। हेर्दै यति मजाले सपनामा मुस्कुराइरहनु भएको थियो...।”

उनी फूर्तिसाथ कौचबाट उठिन् र आमाको पलडनेर गएर भुकिन्। आमाले त्यस आइमाईका आँखामा एक त्यस्तो भावना देखिन् जुन आमालाई धेरै नजीकीको, परिचित र प्रिय लाग्यो।

“तपाईंको नीदमा वाधा दिन मन लागेन मलाई, के थाहा र कुनै मीठो सपना देखौं हुनुहुँथ्यो किं...।”

“होइन, कुनै सपना देखिन।”

“केही फरक पर्दैन। तपाईंको मुस्कुराहट मलाई असाध्य मन पच्यो। यस्तो शान्त, दयालु... एकदम सर्वव्यापी।”

लुदमीला हाँसिन् उनको हाँसो मखमल जस्तै कोमल थियो।

“तपाईंको मुस्कुराहट देखेर म तपाईंबाटे सोच्न थालेँ... कुनै दूलो पीर पेरको छ तपाईंलाई ?”

आमाका आँखीभौं फट्कन थाल्यो र उनी चुपचाप सोच्न थालिन्।

“अवश्य पेरको होला, धेरै गाड्हो होला तपाईंलाई।” लुदमीलाले भनिन्।

“खोइ, म केही भन्न सकिदन।”- आमाले बिस्तारै भनिन् - “कहिलेकाहीं त पीर लान थाल्छ। तर यति धेरै अनुभूतिहरू छन्, सब कुरा यति गम्भीर, यति अनौठो लाग्छ, सब कुरा यति छिटोछिटो बदलिन्छु...।”

सधैंजस्तो अहिले पनि उनको हृदयमा उत्साहको बाढी उर्लियो, दिमागमा विचार र कल्पनाहरूको भीड लादै थियो। उनी उठिन् र पलडमा बसिन्, अनि आफ्ना विचार र कल्पनाहरूलाई शब्दमा बढुल्न थालिन्।

“जीवनक्रम चर्टै छ सबै कुरा एकै लक्ष्यतिर बढैछै... हो, थुप्रै कठिनाइहरू छन्। मान्छेहरू दुःखी छन्, उनीहरूलाई सताउँछन्, असाध्य सताउँछन् र थुप्रै सुख सुविधाहरूबाट ऊ वज्ज्वत छ। यी सब कुरा देखुदा असाध्य दुःख लाग्छ।”

लुदमीलाले आफ्नो टाउको पछिल्तर घुमाउँदै आमालाई बडो प्रेमपूर्वक हेरिन्।

“तर यी सब कुरा त तपाईं आफूबारे भएन।”

आमाले लुदमीलालाई हेरिन्, बिछ्यौनाबाट उठिन् र लुगा लाउँदै भन्न थालिन् - “जब मान्छेलाई यसको माया लाग्छ, त्यसको पनि माया लाग्छ, सबैका लाग्य डर लाग्छ, सबैको माया लाग्छ, तब कसरी उसको

सबबाट अलग भएर आफूबारे सोच्न सक्छ ? कसरी उसले आपूलाई अरुबाट अलग राख्न सक्छ ?”

आमा एकछिनसम्म आधा लुगा मात्र लाएर बीच कोठामा त्यरितकै विचारमग्न भएर उभिरहरैन्। उनले अनुभव गरिन्, अब उनी पहिलेको आइमाई छैनन्, जसको हृदयमा आफ्नो छोराको लागि सर्वै भयभीत र आर्तिकै रहन्थ्यो, जो आफ्नो छोराको बचावटबारे मात्र सोचिरहेकी हुन्निन्। अब त्यस आइमाईको कुनै अस्तित्व बाँकी रहेन।

“धर्तेरी।”- आमाले असजिलो मान्दै भनिन् - “म पनि कस्तो मान्दे रहिछु। के टाइम भयो होला अहिले, हैं ?”

“नमस्कार।”- लुदमीलाले भनिन् - “दश बज्ञ आँट्यो। उद्नोसु चिया पिउपुण्यो।”

“किन मलाई नउठाउ भएको ?”

“उठाउ खोजेको थिएँ, तपाईंको नजीक पनि गएकी थिएँ। हेर्दै यति मजाले सपनामा मुस्कुराइरहनु भएको थियो...।”

उनी फूर्तिसाथ कौचबाट उठिन् र आमाको पलडनेर गएर भुकिन्। आमालाई डर लादै थियो। उसको आपूलाई तपाईंको छैनन्।

“के थाहा छैन।”- आमाले जवाफ दिइन्।

दुवैजना एक दोझोलाई हेरेर चुपचाप मुस्कुराइरहे। एक छिपाइ लुदमीलाले कोठाबाट बाहिर निस्केंदै भनिन् -

“खोइ, मेरो समोभार के गर्दै छ हाँ ?”

आमाले भ्रयालबाट हेरिन्। सडकमा चिसो भए पनि चारैतिर टन्न घाम लागेको थियो। अहिले उनको हृदयमा पनि त्यस्तै उज्जालो र न्यानो थियो। उनी सब विषयमा कुरा गर्न चाहन्निन, धेरै बेरसम्म कुरा गर्न चाहन्निन, उनको आत्मामा अहिले जे जरित कुरा थियो र जहाँ अहिले सूर्यास्त अगाडिको रक्तिकै किरण जस्तै कुनै ज्योति जगमगाइरहेको थियो उनको हृदयमा ती सबको लागि त्यस अज्ञात व्यक्तिप्रति कृतज्ञताको एक अस्पष्ट भावना थियो। धेरै दिनपाइ उनको हृदयमा ईश्वरको प्रार्थना गर्ने इच्छा पैदा भयो। उनको दिमागमा कसैको युवा अनुहार बिजुली जस्तो चम्पिक्यो र कसैको स्पष्ट आवाज सुनिन्, ‘उहाँ पाभेल भ्लासोभकी आमा हुनुहुँन्छ..।’ उनले साशाको आल्हादर प्रेमले भरिपूर्ण आँखा देखिन्, रीबिनकी कालो आकृति देखाप्यो, अनि छोराको काँसको मूर्ति जस्तो सौम्य मुखाकृति, निकोलाइका लजालु आँखा भिमभिम गर्दै थिए। अक्समत यी सब एक गहन सुक्केरामा डुबे र इन्द्रधनुष जस्तो एक अत्यन्त पालतो बादलको रूप लिन पुगे, अब त्यो इन्द्रधनुष उनका समस्त विचारहरू माथि फैलिदै थियो र उनी एक अपार शान्ति अनुभव गर्दै थिइन्।

सधैंजस्तो अहिले पनि उनको हृदयमा उत्साहको बाढी उर्लियो, दिमागमा विचार र कल्पनाहरूको भीड लादै थियो। उनी उठिन् र पलडमा बसिन्, अनि आफ्ना विचार र कल्पनाहरूलाई शब्दमा बढुल्न थालिन्।

“खोइ, म केही भन्न सकिदन।”- आमाले बिस्तारै भनिन् - “कहिलेकाहीं त पीर लान थाल्छ। तर यति धेरै अनुभूतिहरू छन्, सबै कुरा यति गम्भीर, यति अनौठो लाग्छ, सबै कुरा यति छिटोछिटो बदलिन्छु...।”

“तपाईंको मुस्कुराहट देखेर म तपाईंबाटे सोच्न थालेँ... कुनै दूलो पीर पेरको छ तपाईंलाई ?”

आमाका आँखीभौं फट्कन थाल्यो र उनी चुपचाप सोच्न थालिन्।

“अवश्य पेरको होला, धेरै गाड्हो होला तपाईंलाई।” लुदमीलाले भनिन्।

“खोइ, म केही भन्न सकिदन।”- आमाले बिस्तारै भनिन् - “चाहन्न भने गिरफ्तार पनि गर्न सक्छन्- कुन दूलो हानि हुन्छर। खालि पहिले पाभेलको भाषण छापेर ठाउँठाउँमा पुच्याउन पाएँहुँथ्यो।”

“अक्षर त मिलाइसकेकी छु। भोलिसम्ममा शहरमा र मजदूर बस्तीमा बाँद्नन पुग्ने गरी पर्चाहरू तयार जस्तो सौम्य मुखाकृति, निकोलाइका लजालु आँखा भिमभिम गर्दै थिए।

“अक्षर त मिलाइसकेकी छु। भोलिसम्ममा शहरमा र मजदूर बस्तीमा बाँद्नन पुग्ने गरी पर्चाहरू तयार जस्तो सौम्य मुखाकृति, निकोलाइका लजालु आँखा भिमभिम गर्दै थिए।

“चिन्नु, किन नचिनु र।”- आमाले भनिन् - “उसैकहाँ पुच्याइदुहोला...।”

केटो अखबार पढैदै थियो र उनीहरूको कुरा सुनिरहेको छैन जस्तो लाग्यो, तर ऊ बीचबीचमा आमाको अनुहार हेर्ने गर्थ्यो। आमालाई उसका चम्किला आँखा धेरै मन पेर, त्यसैले उनी पनि उसतिर भोलिसम्ममा बाँद्नन पुग्ने गरी पर्चाहरू तयार जस्तो सौम्य मुखाकृति, निकोलाइका लजालु आँखा भिमभिम गर्दै थिए।

“चिन्नु, किन नचिनु र।”- आमाले भनिन् - “राम्री काम सिध्याउनु नै मुख्य कुरा होइन र...।”

लुदमीलाले आमालाई ध्यानपूर्वक हेरिन्, मानौ उनको अनुहारमा हेर्दै भन्ने -

“होइन, यो मुख्य कुरा होइन।”- आमाले भनिन् - “म बुझ्छु...।”

आमाको हात समातेर उनी बिस्तारै कोठामा ओहोरदोहोर गर्ने थालिन्।

“त्यसो भए म चिन्नु र।”- आमाले भनिन् - “चाहन्न भने गिरफ्तार पनि गर्न सक्छन्- कुन शक्तिलाई ध्यानपूर्वक भएको छु।

“त्यसो भए म चिन्नु र।”- आमाले भनिन् - “चाहन्न भने गिरफ्तार हुनुभन्दा ठाँचु। छोरो मेरो शब्दमाई एक नयाँ ज्योतिले, आमाको अखण्ड ज्योतिले आलोकित गर्दै छु। यस ज्योतिले आलोकित गर्दै छु। आठ वर्ष भयो मैले आफ्नो छोरोलाई नदेखेको आठ वर्ष।

कृति लामो अवधि त।”

भ्रयाल अगाडि उभिदै उनले बाहिर फीका, शून्य आकाशतिर हेरिन्।

“यदि ऊ मसँग भैदिएको भए म आफूलाई बढी शक्तिशाली अनुभव गर्दै, मेरो हृदयमा यो निरन्तर पीडा हुँदैनथ्यो... बरु मरिदिएको भए पनि मलाई यति पीर पर्दैनथ्यो होला..।”

भनिन्, तर उनका आँखीभौं तन्किएका थिए - “साथीहरूले त कैतै भाने सल्लाह दिएका थिए त उसले मान्छेहरूलाई र

Friday, 17 November, 2023

जनजिब्रो साप्ताहिक

मङ्गसिर १ गते शुक्रवार, २०८०

चाडपर्वलगत्तै...

पार्टी, विष्वल नेतृत्वको नेकपा, माओवादी केन्द्र र अन्य दलका नेता-कार्यकर्ताहरू खटिरहेका छन्।

प्रतिक्रान्तिकारी सोचका केही अराजक तत्त्वहरू समेत दसैंतिहारलगत्तै मुलुकमा प्रतिगमन गर्नुपर्ने स्थालहुइयाँका साथ सडकमा उत्रने प्रचार गरिरहेका छन्। पूर्व नेपालका बदनाम माफिया दुर्गा प्रसाईंको आवरणमा देशी-विदेशी पुनरुत्थानवादी तत्त्वहरूले त्यस्तो हर्कत गर्ने तयारी गरेका छन्। राप्रपाको आवरणमा सद्गित्तिर भएका रवीन्द्र मिश्र, ज्ञानबहादुर शाहीजस्ता उच्छृङ्खल, अराजक र आपराधिक चिन्तनका केही मान्छेहरू समेत प्रसाईलाई 'नेता' मानेर प्रतिक्रान्तिकारी हर्कतमा सामेल हुने बताइएको छ।

हर्षोल्लासका...

लिपपोत गरेर चामलको पीठो र अबिरले लक्ष्मीको पाइला बनाई लक्ष्मी आउने बाटो बनाइन्छ भने पाइलैपिच्छे केराको सुल्तो अथवा माटाको पालामा दीप प्रज्वलन गरी भिलीमिली पारिन्छ। साथै पूजा कोठामा दियो, कलश र गणेशमहित लक्ष्मी स्थापना गरेर गसगहा, पैसा, धान, चामल, फलफूल, सेलरोटी र फूलमाला चढाई विधिपूर्वक लक्ष्मीको पूजा गरिन्छ। छोरी चेलीलाई लक्ष्मीको प्रतीक मानी पूजा गरी दक्षिणा समेत दिने प्रचलन छ। धर्मशास्त्रविद् एवं नेपाल पञ्चाङ्ग निर्णयिक

समितिका पूर्वअध्यक्ष प्रा. डा. रामचन्द्र गौतमले सम्झ्याकालमा लक्ष्मी पूजा गरी मध्यरातमा घरका महिलाले नाइलो ठटाएर 'अलक्ष्मी भागोस् लक्ष्मी र धनधान्यको आगमन होस्' भनी

कामना गर्ने शास्त्रीय विधि रहेको बताए।

लक्ष्मी पूजाको साँभ युवतीहरूले घरघरमा गएर भैलो खेल्दै रमाइलो गरेका छन्। यमपञ्चकका पाँच दिन भगवान विष्णुबाट स्वर्ग, मर्त्य र पाताल तीने लोकमा शासन गर्ने वरदान पाएपछि बलिराजाले 'भलो होस्' भनी घरघरमा गाउन लगाएको र पर्छ त्यही शब्द अपभ्रंस भई भैलो हुन गएको पनि गौतमले बताए।

प्रत्येक वर्ष कात्तिक कृष्ण त्रयोदशीदेखि कात्तिक शुक्ल द्वितीयासम्म मनाइने हिन्दूधर्मालम्बीको दोस्तो दलो चाड तिहार शनिबारदेखि सुरु भएको हो। चान्द्रमासम्म नेपाल द्वितीयासम्म पाँच दिनको अवधिमा कालका देवता यमराजले समेत आफ्नी बहिनी यमुनाको निमन्त्रणामा बिदा दिए बस्ते धार्मिक विश्वास रहेको छ।

तिहारको अन्तिम दिन भाइटीका

पर्वमा दिदीबहिनीले आपना

दाजुभाइलाई श्रद्धा, आस्था र निष्ठाका

साथ दीर्घयु, आरोग्य र ऐश्वर्य प्राप्तिको

कामना गर्दै परम्परामुख्य विधिपूर्वक

लक्ष्मीको पूजा गरिन्छ। छोरी चेलीलाई

लक्ष्मीको प्रतीक मानी पूजा गरी दक्षिणा

समेत दिने प्रचलन छ। धर्मशास्त्रविद्

एवं नेपाल पञ्चाङ्ग निर्णयिक

सयपत्रीलगायत फूल एवं कसैकसैले दुबोका माला लगाइदैर विभिन्न स्वादिष्ट परिकारहरू खाँदै रमाएर यस वर्षको तिहार पर्व मनाएका हुन्।

यस पर्वमा दाजुभाइलाई टीका लगाएपछि दिदीबहिनीलाई समेत टीका लगाउने प्रचलनमनुसार दिदीबहिनीलाई पूजा गर्नाले अखण्ड सौभाग्य र ऐश्वर्य प्राप्त हुने शास्त्रीय मान्यता रहेको धर्मशास्त्रविद तोयराज नेपालले बताए। नेपाल पञ्चाङ्ग निर्णयिक समितिले यस वर्ष भाइटीका लगाउने साइत विहान १० बजेर ५१ मिनेटको अधिनियम मुहूर्त उत्तम भई पनि यस दिन दिनभर नै भाइटीका लगाउन बाधा नहुने बताएको थियो।

भाइटीकामा प्रत्येक वर्ष भई यस पटक पनि लक्ष्मी पूजाका दिन स्थापना गरिएको दियो, कलश र गणेशको पूजा गरी मूल थालीमा लेखिएको अष्टदलमा मार्काण्डेय, अश्वत्थामा, बलि, व्यास, हनुमान, विभीषण, कृपाचार्य र परशुराम गरी अष्ट चिरञ्जीवी, चित्रगुप्त, यमराज, यमुना र धर्मराज, गणपत्यादि वनस्पत्यन्त देवताको समेत पूजा आराधना गरी दिदी बहिनीले दाजुभाइलाई तेलको धाराले छेकेर परम्परा अनुसार सप्तरंगी वा पञ्चरंगी टीका, मखमली, सयपत्री, गोदावरीलगायत फूलका तथा कसैकसैले दुबोको माला लगाइ लगायतका फूलका माला लगाइदैर लगायतका छन्।

शास्त्रीय मान्यतामुख्य भाइटीकामा रातो, सेतो, पहेलो, हरियो र नीलो गरी पाँचबटा रंगको उल्लेख

गरिएको धर्मशास्त्रविदहरूको भनाइ छ। दिदीबहिनीले दाजुभाइलाई टीका लगाएपछि ओखर, कुटुम्ब, विभिन्न प्रकारका मसला एवं सेलरोटी सहितका स्वादिष्ट खानेकुरा दिने र दाजुभाइले दिदीबहिनीलाई गच्छे अनुसार सौभाग्यका प्रतीक कपडा र दक्षिणा दिन्दै बालगृहका अध्यक्ष सागर धिमिरेले भने 'दुई जना बालिकाले चारजना बालकलाई भाइटीका लगाइदैर बताएको छ।

यस दिन दिदीबहिनीले नहुने दाजुभाइले र दाजुभाइ नहुने दिदीबहिनीले प्रत्येक वर्ष भाइटीकाका दिन मात्रै खुल्ने काठमाडौंको रानीपोखरीको बीचमा रहेको बालगोपालेश्वर मन्दिरमा पूजा-आजा एवं दर्शन गरी टीका लगाउने गर्दछन्। यस्तै दिदीबहिनीले नहुनेले भाइटीकाका दिन जयवागेश्वरीमा रहेका खञ्जनेश्वर महादेव मन्दिरमा पूजा तथा दर्शन गरी टीका लगाउने प्रचलन रहेको छ।

सोही प्रचलनमनुसार यस वर्ष भाइटीका दिन रानीपोखरीको बालकोपालेश्वर एवं जयवागेश्वरीको खञ्जनेश्वर दिदीबहिनीले नहुने दाजुभाइ र दाजुभाइ नहुने दिदीबहिनीले एकआपसमा भाइटीका लगाउन्दै तिहार पर्व मनाए। वर्षमा एक दिन मात्रै खोलिने भएकाले पनि भाइटीका अवसरमा बालगोपालेश्वर मन्दिरमा बिहानैदेखि पूजा आराधना गर्ने सर्वसाधारणको भीड लागेको थियो।

विसं २०७२ वैशाख १२ को भूकम्पले क्षतिग्रस्त भएर केही वर्ष बन्द रहेको बालगोपालेश्वर र दिदीबहिनीले एकआपसमा भाइटीका लगाउन्दै तिहारको भाइटीका लगाउने प्रवेजले बताए। हाल ५४ वर्षका सिद्धिकीले ३५ वर्ष 'हुँदौदेखि हिन्दु' दिदीबहिनीले हालबाट भाइटीका लगाउन्दै आएको बताए।

नेपालगञ्जस्थित बौद्धगुम्बा टोलमा रहेको सिद्धिकीको घरमै गएर दिदी माया र बहिनी मीनाले उनलाई भाइटीका लगाउन्दै आइरहेको छ। हिन्दुले मुस्लिमको चाडलाई मनाउन्छन् र मुस्लिमले पनि हिन्दुको चाडपर्वलाई हर्षोल्लासका साथ हामी यसैगरी मनाउन्दै आइरहेको छौ' सामाजिक अधियानकर्मी सिद्धिकी पर्वका बेला एक-अकास्मा मिलेर खुला गरिएको बताए।

यसैगरी बुधबार म्याग्दीको बेनीस्थित बालगृहमा रहेका अनाथ बालबालिकाहरूले सामूहिक भाइटीका लगाउन्दै तिहार पर्वको आनन्द लिएका छन्। नेपाल बाल संगठन म्याग्दीले सञ्चालन गरेको बालगृहका बालबालिकाले भाइटीका मनाएका हुन्।

यस्तै काठमाडौंको वसन्तपुरुस्थित काष्ठमण्डपमा विसं २०५५ देखि निस्तर रूपमा दिदीबहिनीले नहुने दाजुभाइका लागि सामूहिक भाइटीका लगाउन्दै आएकी अञ्जली मास्के (दिदी)ले सप्तरंगी टीका र मखमलीको माला लगाइदैर सर्याँदै दाजुभाइसँग तिहारको खुशी साटेकी छन्। दिदीबहिनीले नभएका दाजुभाइको निधार खाली नहोस भनेर आफूले तिहारको टीका लगाइदैर बताए।

अञ्जली दिदीले २५ वर्षदेखि यही स्थानमा उही सम्मान, माया र निःस्वार्थ भावले टीका लगाइदैर पाउँदा अत्यन्त खुशी लागेको सुनाइन्।

भाइटीका थाप्दा मैले मान्ने हिन्दू समुदायका मान्यतालाई खुसीमा लगाइदैर बताए। मण्डपमा भैलो भएको सामूहिक भाइटीका लगाउने दाजुभाइलाई अञ्जली दिदीले सप्तरंगी टीका, माला र सगुन प्रदान गरेकी थिइन्। यसैगरी, तनहुँ जिल्लाको व्यास नगरपालिका-

१० वैरेनीस्थित उज्यालो बालगृहका ६ जना अनाथ बालबालिकाले एक-आपसमा भाइटीका लगाउन्दै तिहार पर्व मनाएका छन्। अभिभावकविहिन उनीहरू बालगृहमै भाइटीका लगाउन पाउँदा खुशी भएको जानकारी दिन्दै बालगृहका अध्यक्ष सागर धिमिरेले भने 'दुई जना बालिकाले चारजना बालकलाई भाइटीका लगाइदैर बताएको खुसी छन्।'

यसैगरी बाँकेको नेपालगञ्जमा मुस्लिम समुदायका अगुवाले समेत आफूले मानेका दिदीबहिनीले प्रत्येक वर्ष भाइटीकाका दिन मात्रै खुल्ने काठमाडौंको रानीपोखरीको हातबाट भाइटीका लगाएका छन्। बाँकेका वरिष्ठ समाजसेवी तथा मुस्लिम अगुवा प्रवेज-अल सिद्धिकीले बुधबार हिन्दू धर्मलाई अनुशरण गर्ने दिदीबहिनीले हातबाट भाइटीका लगाएर तिहार मनाएका छन्।

धार्मिक सद्भावलाई भएका जाजरकोट र रूक्मका भूकम्पपीडितलाई यस वर्ष तिहारको सम्भवमते हुन कुरै भएन। मानवीयसँग दूलो भौतिक क्षति हुने गरी एको भूकम्पबाट प्रभावित क्षेत्रका नागरिकका लागि यस वर्षको तिहार पीडादायी बनेर बित्तो।

तिहार मनाउने सप्ना बोकेर मादित पुणे का क्षतिपूर्य चेलीलाई ज्यान गुमाएका छन्। सल्यानको दामाबाट तिह